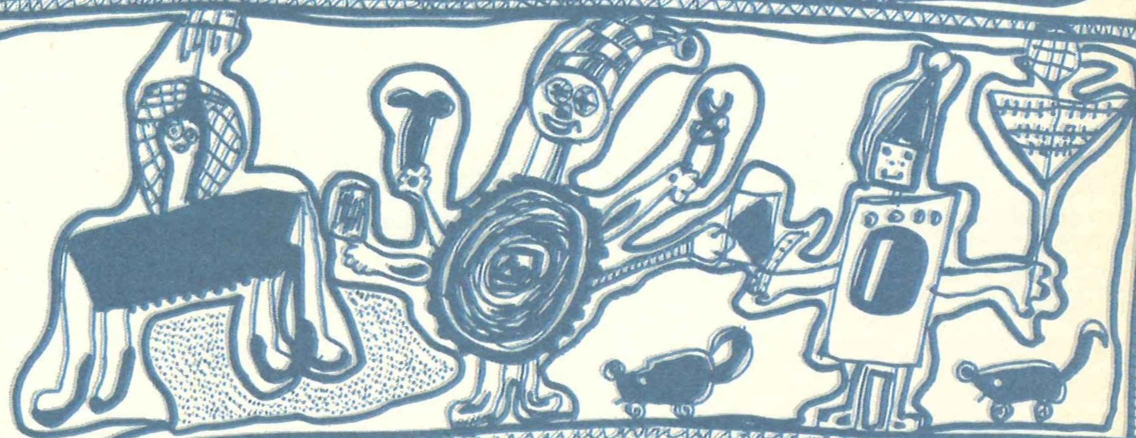
1988. OKTÓBER

kisdobos

KISDOBOS KÉPTÁR

Zeneóra

Ezt a címet is adhatnánk a 2500 éve égetett ókori görög váza vörös alakos figuráinak. Az idős mester pengetős hangszeren, a lírán tanítja ifjú növendékét. Elhelyezkedésük szimmetrikus, egymással szemben ülnek, nyugodt mozdulataik is hasonlatosak, mégis különböznek egymástól. A sokat tudó, tapasztalt mester és a kíváncsi tanuló alakját őrzi e szép, arasznyi méretű agyagedényke, egy németországi múzeum kincse. Vajon kik használták, mit tároltak benne annak idején?

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetsége lapja a 6—10 éveseknek. XXXVII. évf. 8. sz. Főszerkesztő: **Jani Gabriella.** Kiadja: az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat. Felelős kiadó: **dr. Király G. István.** Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374, telefon: 116-660. Készült a Kossuth Nyomdában 88.0528. Felelős vezető: Bede István vezérigazgató. Index: 25442, HU ISSN 0450-3287. **Levélcím:** Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502, telefon: 660-162. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest XIII., Lehel út 10/a. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra. Megjelenik évenként tíz alkalommal. Előfizetési díj egy évre 60 Ft. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlap **Rózsa Gábor** pécsi kisdobos munkája
A szerkesztőség munkatársai: Ferenczy Ágnes, Gaál Ödönné, Kóka Rozália, Szabó Bea, Zentai Mari.

Pilinszky János

Őszi cirkusz

Muzsikaszó az esti réten,
falu alól, a fák alatt
szapora dobszó s édes, árva
trombitahang, trombitahang!

A cirkuszos nép muzsikál,
pereg a dobszó és ütemre
forog-forog és körbe jár
a lomha bölcs, a barna medve.

Elől roppant medve és
a táncoló bohóc utána,
bohóc után a kisfia,
aztán a hold, a hold parázsa.

Arcába tűz a telihold,
s a kisfiú az égre bámul.
Elől roppant medve és
a bohóc kisfia leghátul.

Röpülnek a kicsi lovak,
a szénfeketék, hófehérek!
Táncolnak a puha füvön,
szelíd, szép füvein a rétnek.

Röpülnek a kicsi lovak!
De két eperfa közt a légben,
még náluknál is szebb talán,
libegő tündér a kötélen,

megemeli az esti szél,
az a kis táncoslány a legszebb!
Már ott jár a fák sudarán,
és feljebb, és mindegyre feljebb,

a fák csúcsára ér, s nevet,
a fák csúcsára lép, és onnan
többé már vissza se talál,
csak eltűnik a teleholdban.

Csoóri Sándor

Lekvárcirkusz bohócai

Piros a som,
a csipke,
dér sógor megcsípte:
kerek kosárba szedjük
marékkal,
lekvárt főzünk
három fazékkal.

Jövőre,
jövőre,
sokat eszünk belőle.
Lekvár-bajuszt pödrünk
s nevetünk,
lekvárcirkusz bohócai
mi leszünk,
mi leszünk.

Kiss Ilona rajza

„Szeretnék hazamenni, de végleg...”

Bartók Béla hazatért

Tavasszal felröppent a hír: „a nemzet régi óhaját kielégítve Bartók Béla hamvai hazatérnek. Az egyetemes magyar kultúra óriása, a világ e századi zeneirodalmának kiemelkedő alakja, a fővárostól kapott díszsírhelyet a Farkasréti temetőben...” Bartók Béla hamvai negyvenhárom évig idegen földben, a New York mellett Frencliff temetőben pihentek. 1988. július 7-én hazai földbe, családtagjai és legjobb barátja, Kodály Zoltán közelében helyezték örök nyugalomra.

Bartók Béla 1881. március 25-én született Erdélyben, az Aradtól 60 km-re eső Nagyszentmiklóson. Édesapját hétéves korában elvesztette. Édesanyja, aki zongoratanárnő és tanítónő volt, nagy szeretettel és gondossággal nevelte. Korán felismerte fia rendkívüli zenei tehetségét. „Hároméves korában dobot kapott, ezzel nagy öröme volt, ha én zongoráztam, ő kicsi székére ült, előtte zsámolyon volt a dobja, és megadta a pontos ütemet;... még most is magam előtt látom, amikor nagy komolyan és figyelmesen kísérte játékomat.” — emlékezett vissza édesanyja. A kistermetű, törékeny gyermek ötéves sem volt még, amikor hiba nélkül kivert a zongorán egy otthon hallott magyar népdalt. Hatéves korától édesanyjától tanult zongorázni és szinte mindennap gyakorolt. „Mikor az iskolában a Dunáról tanult, annak folyását, eredetétől a Fekete-tengerbe szakadásáig, megzenésítette.”

Tizenegyéves korában lépett először nyilvánosság elé egy jótékonysági hangversenyen, ahol egy Beethoven művet és a Dunáról komponált szerzeményét mutatta be.

Elindult fényességes, beláthatatlan magasságokba ívelő művészi pályáján. A pozsonyi, budapesti tanulóévek után a világ először mint kiváló zongoraművészt ismerte meg. Még zeneakadémista, amikor a Kossuthról írott hazafias szellemű szimfóniájával, mint kiváló zeneszerző is magára vonta a zeneértő világ figyelmét. Egy levelében ezt írta: „Én részemről egész életemben minden téren, mindenkor és minden módon egy célt fogok szolgálni: a magyar nemzet és a magyar haza javát”.

E kijelentése nem maradt üres szólam. Rövidesen felismerte, Kodály Zoltánnal szinte egy időben, hogy milyen nagy jelentő-

Fotók: Bányai Ágoston

Varga Imre alkotása Budapesten

sége van a magyar népzenének. Sorra járták Magyarország legelrejtettebb falvait. „Egy valósággal elsüllyedt világot fedeztek fel, régi századok erőteljes és virágzó zeneiségét..." Emellett Bartók Béla megkezdte a szomszéd népek zenéjének tudományos gyűjtését, rendszerezését. A magyar, a szlovák, a román, az ukrán, a délszláv, a bolgár, az arab, a török népzene volt az a „tiszta forrás", melyből merített, amikor halhatatlan műveit alkotta. A Cantáta profána, román népballadából írt énekkari műve; a Kékszakállú herceg vára című operája; a Csodálatos mandarin; hegedűversenyei az egész emberiség kultúráját gazdagították.

Bartók Béla a második világháború előtt, 1940-ben, a közeledő „rabló és gyilkos rendszer", a fasizmus elől kivándorolt Amerikába. 1945. szeptember 26-án 65 éves korában New Yorkban hunyt el.

Kóka Rozália

Cantáta profána

A kilenc csodaszarvas

Bartók Béla fordítása (részlet)

Volt egy öregapó.
Volt néki, volt néki
Kilenc szép szál fia.
Nem nevelte őket
Semmi mesterségre
Csak erdőket járni,
Csak vadat vadászni.
És addig-addig
Vadászgattak, addig:
Szarvassá változtak
Ott a nagy erdőben.

És az ő szarvuk
Ajtón be nem térhet,
Csak betér a völgyekbe;
A karcsú testük
Gúnyában nem járhat,
Csak járhat lombok közt;
A lábuk nem lép
Tűzhely hamujába,
Csak a puha avarba;
A szájuk többé
Nem iszik pohárból,
Csak tiszta forrásból.

Bartók Béla síremlékét Borsos Miklós készítette

Bemutatjuk
a Muzsikás együttest

VÁRUNK BENNETEKET A TÁNCHÁZUNKBAN
MUZSIKÁSÉK:
Sipos Mihály
Hamar Dániel
Csoóri Sándor
Sebestyén Márta
Éri Péter

Napok óta dúdolok egy dallamot magamban. Ismételgetem, nem hagy nyugodni: „Vetettem violát, várom kinyílását...” Sebestyén Márta, a Muzsikás együttes gyönyörű hangú szólistája énekli. A finom hajlítások, az érdekes, kicsit szokatlan dallam újra és újra előbújik, melengeti a szívem. Vajon miért nem hagy nyugodni? Meg is lelem a választ hamar: mert eredeti, mert magyar.

Tizenöt évvel ezelőtt alakult meg a Muzsikás együttes. Azóta muzsikálnak táncházakban, koncerttermekben és már színpadokon is. Gyakori vendégei az európai és a hazai folk (népzenei) fesztiváloknak. Saját klubjuk jelenleg a Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Házában van. Itt segítenek az Aprók táncházában a kisebbeknek is megismerkedni az igazi népzenével.

Egy varázslatos hangulatú, a Térszínházzal közösen megrendezett játszóházi rendezvényükre látogattam el. Már messziről hallotszott a jellegzetes muzsika. **Éri Péter,** az együttes vezetője hegedült, **ifj. Csoóri Sándor** fújta a kecskedudát, **Sipos Mihály** húzta a brácsát. A tekerőlanton **Hamar Dániel** kísérte **Sebestyén Mártát.** A gyönyörű népdalokat együtt énekelte szülő és gyerek a dalok ritmusára járva a táncot.

A játék szünetében Sebestyén Mártával és Hamar Dániellel beszélgettem a népzenéről. (A továbbiakban S. M. és H. D.)

H. D.: Magyarországi és erdélyi gyűjtőútjainkon személyesen találkoztunk a hangszeres népzenével. Ez az élmény indított útnak bennünket. Ezt szeretnénk híven felidézni és átadni.

S. M.: Én gyerekként kerültem közel a népzenéhez.

Egy iskolai népdalverseny első helyezettje lettem, amikor egy eredeti népzenei lemezt kaptam ajándékba. Szokatlan volt, de nem hagyott nyugodni. Megpróbáltam utánozni az énekeseket. Sosem tanultam tanárnál énekelni, de mindig csiszolom, finomítom a hangzást.

H. D.: Tizenöt év alatt elértük, hogy már az első táncházasok hozzák el gyerekeiket közénk. A népzene mágnesként vonzza a piciket. És ott vannak a hangszerek! A kisgyereknek csoda a tekerőlant és a felfújt, majd hónalj alá csapott kecskeduda.

S. M.: A rádióban hallható magyarnóták műdalok. A külföldiek is ezeket vásárolják a lemezboltokban. Holott mennyivel sokszínűbb az eredeti népdalok hangzásvilága! Egy ember soha nem tudja azt a kultúrát megteremteni, amit a nép tudott.

H. D.: Nem panaszkodunk azért, hiszen a táncháztalálkozókon bebizonyosodott, hogy nagy az érdeklődés az igazi népzene iránt. A résztvevők száma az idén nagyobb volt, mint bármelyik rockkoncerten. Arra is büszkék lehetünk, hogy Japánban is a magyar népdalokon tanulnak a gyerekek énekelni, szolmizálni. A népzene olyan „nyelv" amelybe bármikor, bárki be tud kapcsolódni. Nem szabad kishitűnek lenni.

Kodály Zoltán írta: „Olyan a magyar népköltészet, mint egy hegyi patak, amelynek medrébe nagy kőszikla gurult, s útját csak annak megkerülésével folytathatja." Segítsetek azt a sziklát félregörgetni!

Zentai Mari

Az együttes 1988. március 15-én Ifjúsági díjat kapott.

„Mi lesz a jövő? Tündérkert vagy pusztaság? Rajtunk áll!"

Kodály Zoltán

Tíz éve alakult meg a **Magyar Kodály Társaság,** azért, hogy Kodály Zoltán életművét ápolja, zeneműveit terjessze, ébren tartsa azokat a gondolatokat, amelyekkel a nagy zeneszerző népzenénk megőrzésére, hagyományaink megbecsülésére és a komoly zene megismerésére, szeretetére tanított.

A Kodály Társaság elnöke Szokolay Sándor Kossuth-díjas zeneszerző, tagjai zeneművészek, zeneszerzők, ének- és zenetanárok, zenekarok, kórusok. De tagja lehet minden zeneszerető felnőtt, gyerek és fiatal. A Társaság sok szép hangversenyt, érdekes előadást és kirándulást rendez.

Javasoljuk azoknak a rajoknak és csapatoknak, amelyek Kodály Zoltán, Bartók Béla vagy más neves magyar muzsikus nevét viselik, hogy legyenek tagjai a Kodály Társaságnak.

Belépési szándékukat a következő címre küldjék: Magyar Kodály Társaság Budapest, 1064 Vörösmarty u. 35.

Dr. Soltész Elekné

Vedd át a dalt!

Ez a címe annak a rádióműsornak, amelynek felvételére meghívunk minden énekelni szerető fiút és leányt. A stúdióban felvételt készítünk, amelyet egy későbbi időpontban műsorra tűzünk.

Jelentkezhetnek mindazok, akik még nem töltötték be a 14. életévüket, és iskolai énektanáruk vagy zenetanáruk ajánlósorait mellékelik a levélhez. Jöhetnek szólisták, duettek és többszólamú együttesek. A létszám felső határa tizenkét fő. A művek — dalok, népdalok, madrigálok stb. — kiválasztását rátok bízzuk, de azért írjátok meg, hogy mit fogtok előadni. Ha hangszeres kísérőre is szükségetek van — felnőtt is lehet — arról nektek kell gondoskodni. A jelentkezést a következő címre küldjétek: Magyar Rádió, ifjúsági főosztály, Budapest 1800. A borítékra írjátok rá: Vedd át a dalt!

Krúdy Gyula

A törpe trombitás

A Krimóczy-huszárszázadnak elesett a trombitása a szabadságharcban. Ilyesmi bizony előfordult máshol is, nemcsak a Krimóczy-huszároknál. Csata után bizony néha sok huszár hiányzott. Az öreg Pap János, a marcona őrmester ilyenkor keservesen kiáltott fel:

— Fiúk, huszárok, jobban vigyázzatok magatokra! Még megérem, hogy egymagam maradok az egész dicsőséges századból.

Egyszer éppen a trombitás hiányzott. Hiába szólongatta a csata után a nevénél Pap őrmester — a trombitás nem jelentkezett.

— Elment az trombitálni, őrmester uram, a túlvilági hadseregbe – jegyezte meg egy vén huszár.

De hát most már azon kellett lenni, hamarosan másik trombitást szerezzenek a huszároknak. A huszár trombitás nélkül félember. A trombitaszó tanítja meg arra, hogy mit kell tennie. Ha rohamra indul, mint a fergeteg, a trombitás fújja hozzá az indulót. Ha meg pihenőre tér este, a trombita mellett hunyja le fáradt szemét. Még a paripák is értik a trombitajeleket.

Hát mármost hol vegyenek alkalmatos trombitást a Krimóczy-huszárok!

Éppen egy rengeteg tölgyfaerdőn haladtak keresztül, amikor a fák közül tülökhangot vitt feléjük a szél. Valami kondás makkoltatta ott a disznókondát.

Pap őrmester hallgatta egy darabig a tülökhangot.

— Jól fújja — mondta. — Hatalmas tüdejű gyerek lehet. Hozzátok csak ide azt a kondást!

Egy huszár kiugratott a sorból, aztán vitte nagy nevetve az erdőből a disznópásztort. Bíz az furcsa figura volt. Fiatal volt-e vagy öreg? Ki tudná megmondani? Az arcát benőtte a szőr. Kék inge, gatyája egy gyermeknek is kicsiny lett volna, mert a kondás egy cseppel se volt nagyobb, mint egy kisebbfajta törpe.

A vén őrmester is mosolygott a bajusza alatt.

— Te fújtad a tülköt?

— Én hát — felelt hetykén.

— Hát a huszártrombitát tudnád-e fújni?

— Tudnám hát! Már hogyne tudnám, mikor tudom.

Pap őrmester megcsóválta a fejét.

— Ne bolondozz, hékás, mert megharaplak.

A kis kondás csak körülnézett.

— Hol az a trombita?

Adtak neki egy trombitát. A szájához vette és belefújt. Hej, hogy zendült föl egyszerre az erdő! A huszárparipák kényesen emelgették a lábukat, még a huszárok is vígan mosolyogtak a bajuszuk alatt. Fújta, fújta a kis kondás. A trombitahang zúgva-búgva járta be az erdőt.

— Így még nem is hallottam fújni — dörmögte az őrmester. — Hogy hívnak, öcsém?

— Vad Marci a nevem.

— No hát, Vad Marci, akarsz-e huszár lenni?

— Már hogyne akarnék — felelt boldogan a kondás —, mikor akarok! — Csak úgy ragyogott az arca a nagy gyönyörűségtől. — Mentem volna már magamtól is, de mindenütt kinevettek. Sehol se kellettem.

— No, hát velünk meglehetsz, mert jól tudod fújni a trombitát — szólt az őrmester.

Lenyírták a bozontos haját, szakállát. Huszárgúnyát húztak rá. Igaz, hogy lötyögött az rajta, mintha egy gyerek a nagyapja ruháját öltené föl. De Marci büszkén pödörgette a bajuszát. Nézegette magát jobbról-balról.

— Sose hittem volna, hogy még huszár leszek valamikor!

Felültették egy vezeték lóra, nyakába akasztották a trombitát, aztán kezet szorított vele Pap őrmester.

— Ezentúl pedig megbecsüld magad, mert a legvitézebb huszároknál szolgálsz, öcsém!

Így lett huszár a törpe disznópásztorból.

Hanem hát hiába fújta olyan nagyon gyönyörűen Vad Marci a trombitát, azért a huszárok mégis évődtek vele folytonfolyvást. A délceg, szálas legények nagyon lenézték a törpe huszárt. Ahány tréfát elkövettek a világ kezdete óta, azt mind elkövették Vad Marcival. A trombitás pedig búsult, de nem segíthetett magán. Csak azt emlegette mindig:

— Megálljatok, majd megmutatom én egyszer, hogy ki vagyok!

A huszárok erre csak nevettek. Nekik mutatná meg Vad Marci a bátorságát, akik annyi diadalmas csatában vettek részt? Tán a világon nincs olyan vitéz huszár, mint akármelyik Krimóczy-huszár.

Egyszer, amint a Felvidéken járt volna a Krimóczy-huszárok százada, az előőrsök alkonyatkor azzal tértek vissza, hogy nem lehet továbbmenni, mert az útba eső várost megszállva tartja az ellenség. Most már visszafordulhatnak, vagy megtámadhatják az ellenséget.

— Mennyi az ellenség? — kérdezte Pap János.

— Legalább tízszer annyian vannak, mint mi.

— No, akkor vissza kell fordulnunk.

Éjszakára lepihentek az erdőben. Vad Marci még elfújta nekik trombitáján az esti takarodót, álomra hunytak a fáradt szemek, a trombitás pedig titkon elhagyta az erdőt. Szakadt az eső, zúgott a szél, lován csendesen baktatott a sáros országúton a város felé, ahol az ellenség tanyázott.

Mikor pedig a város első házához ért, sarkantyúba kapta lovát, és belefújt a huszártrombitába. Fújta, teli tüdőből fújta azt az indulót, amellyel a huszárok rohamra szoktak indulni. Végignyargalt a városon, és egy percig se hagyta abba a zengő trombitálást. A vaksötét éjszakában riadtan ébredt föl az ellenség.

— Itt vannak a huszárok! — kiabálták mindenfelé.

A trombita pedig recsegett, mintha egy hadseregre való huszár jött volna valahonnan.

Az ellenség fejvesztetten szaladgált jobbra-balra. Hol vannak a huszárok? Csak a trombita zengett folytonosan a vaksötét éjszakában.

— Körülfognak bennünket, mind itt pusztulunk! – kiabáltak.

Futott mindenki arra, amerre tudott, kifelé a városból.

A törpe trombitás hajnalban azzal költötte fel Pap Jánost:

— Őrmester uram, kitakarodott az ellenség a városból. Menjünk be mi addig, amíg észre nem veszik a cselfogást.

Így szólt Vad Marci, és elmondta az éjszakai huszárrohamot, amit egymaga rendezett trombitájával.

A vén őrmester csak megölelte a törpe trombitást.

— Fiúk! — kiáltotta dörgő hangon. — Ne bántsátok többé ezt a gyereket! Aki bántja, vasra veretem. Igazi Krimóczy-huszár ez!

110 éve született Krúdy Gyula.

„Kati babám, Bimbó ökröm..."

Családi népművészeti táborba kaptam meghívót a nyáron. Este, locsogó esőben érkeztem Karcag-Berekfürdőre. A melegvízű tó partján a fák közé bújva találtam az úttörőtábort. Kis faházai csendben lapultak a sötétben. Az ebédlőből hangos muzsikaszó hallatszott. Fiatal zenészek húzták a talpalávalót, kicsi és nagyobb gyerekek táncoltak a terem közepén vidáman. Körben felnőttek gyönyörködtek a gyerekek mulatságában. Egy fiatal anyuka ölében kisfiú aludt békésen. Találomra megszólítottam egy asszonyt:

— Kérem, mondja el, kik a résztvevői ennek a tábornak?

— A Szolnok Megyei Múzeumok Szervezete a szolnoki néprajzkutató, Csete Balázs emlékére többfordulós pályázatot hirdetett gyerekek, szülők, nagyszülők részére. „Kati babám, Bimbó ökröm" volt a címe. Az első évben népi játékokat kellett készíteni természetes anyagokból. A második évben énekes népi játékokat gyűjtöttünk. Az utolsó feladat szabadtéri sportjátékok gyűjtése, leírása volt. Azokat a szülőket, nagyszülőket, pedagógusokat és természetesen a gyerekeket hívták meg ebbe a táborba, akik mind a három évben eredményesen munkálkodtak.

Míg **Bíró Istvánné,** jászladányi tanító nénivel beszélgettem, véget ért a táncház. A zenészek csomagolták a hangszereket. Néhány gyerek és felnőtt leült köröm. Arról faggattam őket, ki honnan jött, mit készített, gyűjtött a pályázatra.

Tóth Lajos és **Csilla** meg az édesanyjuk Karcagról jöttek.

— Csutka bábok készítéséhez kérték a segítségemet a gyerekek. Csináltunk egy egész tanyaudvart gémeskúttal, ökrökkel. Ezzel vettünk részt a pályázaton — mondja a mama.

— Én **Tóth Péter** vagyok. Jászárokszállásról jöttem. Mesét mondtam és táncoltam. Tanultunk egy népijátékot. A címe: Tanyai szórakozás. Bemutattuk Jászapátiban és Szolnokon is. Én voltam benne a kis mesemondó — mutatkozott be egy apró, eleven, szőke fiú.

Bobák Anitától azt is megtudtam, hogy ezt a népi játékot **Faragó Jánosné,** nyugalmazott tanító néni tanította be, és első helyezést értek el a szolnoki bemutatón. **Molnár Judit** Öcsödről jött.

— Egy nap bejött az osztá-

Hogy lett meg Pista?

lyunkba Margó néni, **Enyedi Antalné**, és megkérdezte, kit érdekel Öcsöd története? Sokan jelentkeztünk. Megalakult a honismereti szakkör. Mindig nagyon érdekes dolgokat csinálunk, beszélgetünk Öcsöd történetéről. Nemrégiben felújították azt az iskolát, ahová József Attila járt, amikor Öcsödön volt nevelőszülőknél. Megnéztük a kiállítást. Nagyon örülök, hogy a mi falunkban is van régi emlék. A pályázatra fakanál- és mozgatható papírbábokkal neveztem.

— Te mivel pályáztál? — kérdezem a csendesen figyelő **Turóczi Anikót**, aki Szolnokról jött.

— A nagymamámmal csináltunk egy babát rongyból. Ezzel értem el eredményt. Könyvjutalmat is kaptam érte.

A tábor vezetőjétől, **Dr. Turóczi Istvánnétól** megtudtam, hogy a pályázatra érkezett játékok, játékleírások most a szolnoki Damjanich Múzeum néprajzi anyagát gazdagítják.

A táborozás alatt a gyerekek Szolnok megye népművészetével ismerkednek. A népviseletek, a szőttesek, a nemezkészítés hagyományait tanulmányozzák. Megtanulják a kunhímzést és rengeteget játszanak, kirándulnak...

A beszélgetés befejeztével megkértem Tóth Pétert, hogy búcsúzóul mondjon el egy mesét. Nem soká kérette magát, belekezdett: Hogy lett meg Pista? Valamennyien kerekre nyílt szemmel hallgattuk.

Kóka Rozália

Amikor a nagyapám még süttyő gyerek vót, készülődött a malomba.

— Öregapám! Én is hadd menjek el! — rimánkodtam.

— Kutyateremtette gyerek! Gyere no! — mondta öregapám.

Avval a hat ökröt föltettük a szekerre, a hat zsákot meg befogtuk a szeker elejibe, oszt elindultunk. Mikor odaérkeztünk, én rögtön leugrottam a szekerrü. Elkezdtem nézelődni. Hát megláttam egy hatalmas jegyenyefát, ahová éppen egy nagy seregély madár szállt.

— No, Pista! Ezt neked meg kell nízni! — avva — Huju! Fel a fára! Ott megtanátam egy kis lyukat, ahová ez a kisujjam nem fért bele. Kaptam magamat oszt belebújtam. Ott tanátam hat kis madarat. Éppen olyan szállósak vótak.

— Mit csináljak, mit csináljak? Beteszem az ingem derekába. Akkoriba még csak ingbe meg gatyába jártunk. Ahogy kibújtam a kis lyukon, a seregély madár elkezdett szállni, szállni, szállni. Éppen a jászfényszarusi Sóstó fölé. Ott meg asszonyok mostak. Fölkiált egy menyecske:

— Úristen! De nagy madár!

Én meg úgy értettem:

— Oldd meg, Pista a gatyád madzagát!

Én meg is oldtam. Avval a seregély madár mind elszállt. Én meg beleestem a Sóstó köllős közepibe. De avval vótam szerencsés, hogy a lajbi zsebbű elővettem a budlibicskát. A vízen meg tanátam egy kis fát. Abbú egy nagy csónakot faragtam. Kieveztem a partra. Hát így lett meg Pista.

Hegyi Márta rajza

Fürkészoldal

Mondogattuk, ízelgettük, jól hangzik-e újításunk, ha a tavalyi Mókus, Pillangó és Margaréta őrs helyett az idén Természetbarát őrs, Környezetépítő őrs, Környezetvédő őrs leszünk. Így nem kell külön lány és fiú őrsre szakadnunk, és mindjárt nevünk is jelzi, milyen feladatot, célt választottunk a Hétmérföldes játékban. Mindenkinek tetszett. Elfogadták.

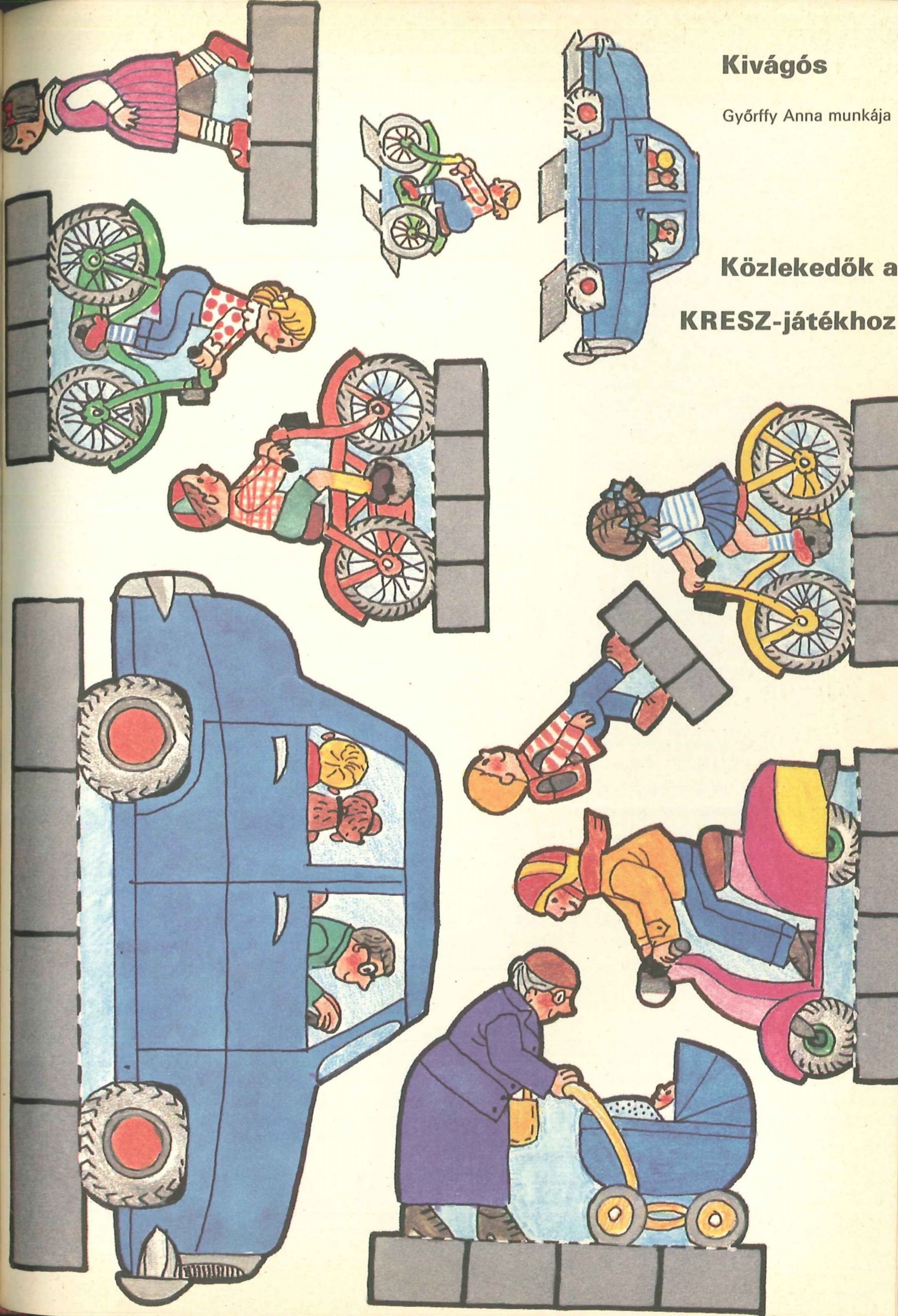
A Természetbarátok megtervezték az októberi erdőjáró, kiránduló útjainkat. Lesz benne gyalogtúra és kerékpártúra is. Fürkész Balázs a legtapasztaltabb „környezetvédő”, Fruzsina a legkíváncsibb „környezetszépítő”. Balázs ismeri a kerékpáros KRESZ-t, Fruzsina pedig kíváncsi volt ötleteinkre, hogyan készülünk fel egy-egy útra, hogyan és mivel töltjük el ott az időt. A válaszokat kiolvashatjátok a fenti rajzokból. Jó utat!

Összeállította Gaál Ödönné, rajzolta Görög Júlia

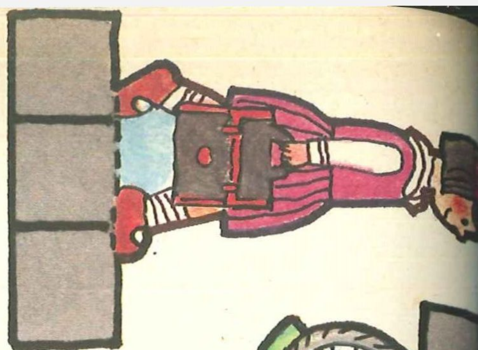
Kivágós

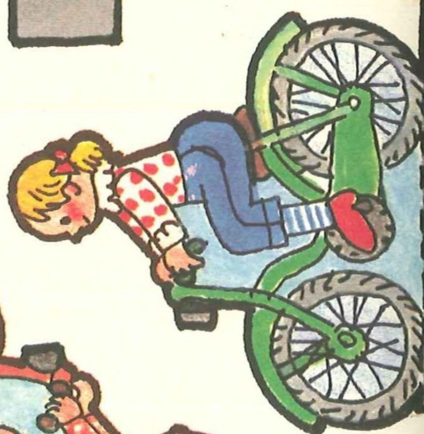
Győrffy Anna munkája

Közlekedők a KRESZ-játékhoz

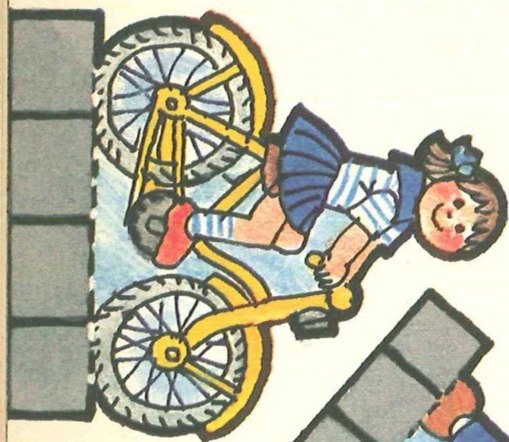

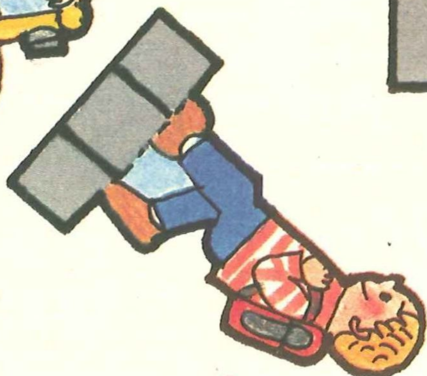
Vágd körül mind a nyolc ábrát. Ezekkel népesítsd be azt az általad megrajzolt lakóterületet, amiről a 23. oldalon írunk a Varázskezek KRESZ-játékában. Mindegyik figura szürke kockás „úttesten" áll, de csak akkor, ha a szaggatott vonal mentén behajtod, és a kockákat a vastag vonalaknál bevagdosod. Az egyik kockát jobbra a másikat balra hajtsd. Így nem dől fel sem a gyalogos, sem a jármű. Nézd meg a másik oldalon a mintarajzot!

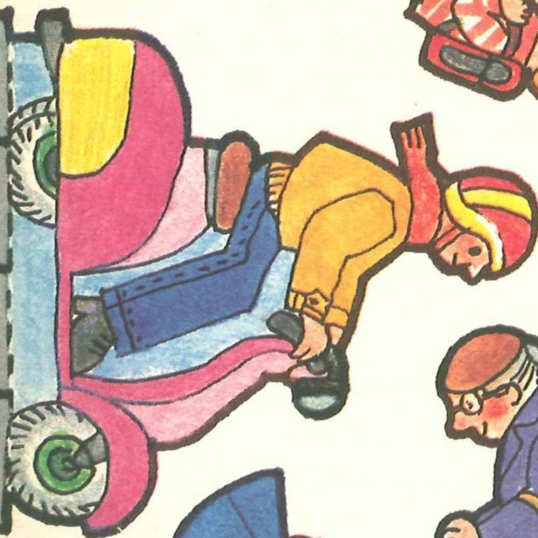

— Kedves fiam, szedd össze a holmid, és eredj haza. Aki elalszik a könyve mellett, annak nincs helye az iskolában.

A gyerek kivörösödött szemét a tanító úrra vetette, de nem szólt semmit, csak összeszedte a motyóját, és kitántorgott az ajtón. Tanító urunk szomorúan nézett utána, aztán kedvetlenül járt le s fel az iskolában, kisvártatva pedig fölvette a kalapját.

— Gyerekek, legyetek csendben! Elmegyek Pálistók Petiékhez.

Nem is volt nekünk kedvünk semmi dévajsághoz. Ijedten tanakodtunk, hogy mi lesz most a kuckó-diákkal.

Hát az lett, hogy a karján hozta vissza a tanító úr, mint beteg galambot, és tele volt a szeme könnyel, mikor megállt előttünk.

— Fiúk, álljatok fel! Tiszteljétek meg vele ezt a kis pajtástokat, aki különb hős, mint Kinizsi Pál volt. Kinizsi Pál erős férfi volt, a hadakozás neki játék. A kuckó-diák gyönge, mint a harmat, s ez a gyönge gyerek négy hét óta éjféltől reggelig semmit se alszik. Négy hét óta beteg az öreg Csincsák pék, s

— Hát aztán hogy kerülsz te ide ilyenkor, mikor még a madár is elbújdosik innen?

— Se apám, se anyám nincsen — borult könnybe a fiúcska kék szeme. — Egy idevaló rokonom fogadott örökbe.

— Kicsoda az a rokon?

— Öreg Csincsák pék.

— No, akkor jó pártfogód van, fiam — mosolyodott el a tanító úr —, csak azt nem tudom már most, öreg Csincsák péknek ki fogja majd a pártját.

Mert öreg Csincsák pék volt a legágrólszakadtabb ember a faluban, vele űztük a legtöbb tréfát, mi, pajkos sihederek. El is nevettük magunkat, de a tanító úr, ahogy rajtunk felejtette a szemét, egyszerre elhallgattunk.

— Hát mi a neved, fiam? – fordult a gyerekhez.

— Pálistók Peti.

De már erre megint csak elcihegtük magunkat. Tanító urunk is elmosolyodott, s a vállára ütött a gyereknek.

— Annyi neved van, hogy elég volna há-

A címoldal Hegyi Márta munkája

A szegény kis kuckó-diák, akiről ezt a történetet írom, mezítlábas, vékonydongájú gyerek volt, s így tél derekán jött fel először az ütött-kopott falusi iskolába, ahol én megtanultam a járást az ábécévárosban.

— Mi kell, kisgyerek? — kérdezte tőle a tanító úr.

— Iskolába szeretnék járni — szegte le buksi fejét félénken a gyerek.

— Kicsit megkéstél, gyerekem.

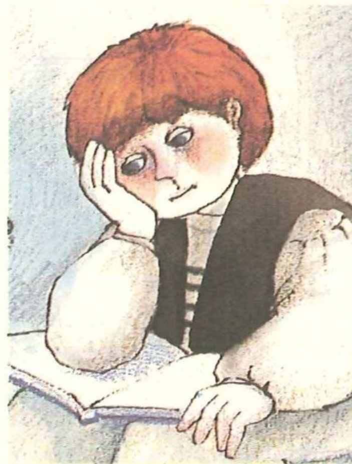
— Most kerültem a faluba.

azóta a kuckó-diák süti helyette a kenyeret. Fiaim, becsüljétek meg ezt a kis hőst! Melyiktek ád neki helyet maga mellett?

Talpra ugrott az egész osztály.

— Én is, én is!

Büszke leszek rá egész életemben, hogy a kuckó-diák mellettem választott helyet magának.

rom embernek. Hol adjak én most már helyet ilyen nevezetes legénynek, mint te vagy?

Egyszerre összebújtunk valamennyien, és durcásan morogtunk:

— Ide nem ül! Ide nem fér!

Pálistók Peti zavarodottan sütötte le a szemét, s forgatta a kezében konya kalapját.

— Tudod mit, fiam? — szánta meg a tanító úr. — Kvártélyozd be magad a kuckóba. Ott van ám ilyenkor a jó világ!

Nagy boglyakemencéje volt az iskolánknak, annak a zuga lett Pálistók Peti tanyája. Soha kuckónak még ilyen odavaló lakója nem volt. Világéletemben nem láttam olyan gyámoltalan teremtést, mint a kuckó-diák volt. Híhattuk iringálni, cinegét fogni, hóembert gyúrni: nem jött az velünk sehova. Jókedvünket tölthettük rajta: szavát is alig bírtuk venni.

Annál többet vette a tanító úr. Tavaszra Pálistók Peti lett a legjobb diák. Ha valami kérdést egyikünk se tudott: mondjad csak, kuckó-diák! Ha egyikünknek se fogott az esze a számtani példában: ugorj csak, kuc-

kó-diák! Ha írt: csupa gyöngyszemet írt, ha leckét mondott: mondta, mint a vízfolyás.

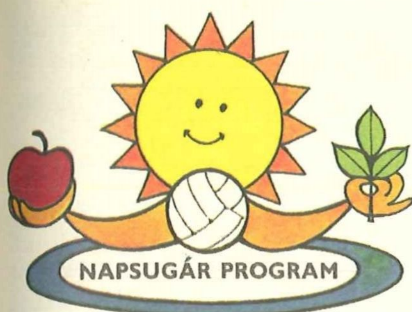
Hanem egyszer aztán úgy elállt a szava a kuckó-diáknak, hogy még a mi szívünk is belefájdult. Leckéjét, ha felmondta, úgy makogott, hogy kín volt hallgatni. Mocskos, rendetlen lett az írása, elhányta a betűket, hogy csak úgy kiabált az egyik a másikért. Ha szólította a tanító úr, nem ugrott, mint a labda, csak vánszorgott, mint egy törött szárnyú veréb.

— Mi bajod neked, Peti fiam? — tudakolta tőle sokszor a tanító úr, meg-megsimogatva a sápadt, beesett orcáját.

— Nincs nekem semmi se – motyogta bágyadtan, s olyan fáradtan dőlt vissza a kuckóba, hogy majd megsirattuk.

Egyre veszett, fogyott szegény, mint a megszegett kenyér. Egyszer el is aludt az iskolában. Kezéből kiesett a könyv, s nem ébredt fel a zajra. Nekitámasztotta fejét a kemencének, s úgy elszundikált, hogy csak arra riadt fel, mikor a tanító úr megrázta a vállát.

„Boldogító pillanat, ha telik a has..."

Ha fölmégy egy kiadós focizás után, már a lépcsőházban érzed a rétes édeskés illatát. Tudod, ezt csak az anyu készíthette. A konyhában szépen megterített asztal fogad, a tálban gőzölög a leves. Ebédhez készül a család.

Enni jó. Családi körben enni „boldogító pillanat". Sajnos a nyugodt hétvégi étkezéseket, hét közben felváltották az utcán rohanva bekapkodott hamburgerek és hot dogok. Az iskolában pedig általában az önkiszolgáló jellegű közétkeztetés. Csak irigyelhetjük azokat, akik ilyenkor is otthon ebédelnek. Hát még azokat, akik anyuval vagy nagyival tehetik ezt.

A **Junior Vendéglátó Vállalat** a budapesti iskolák „mamája". Itt gondoskodnak az étlapok összeállításáról, a főzéshez szükséges nyersanyagok beszerzéséről, az ételek előállításáról, esetleges előfőzéséről és szállításáról. Természetesen nem főzhetnek mindenki szájíze szerint, mégis megpróbálnak egészséges és ízletes étrendet összeállítani. Itt van a bökkenő! Nem csak te panaszkodsz a zsíros húsokra, a híg levelesekre vagy a hideg főzelékre. A vállalat dolgozóinak is sok fejtörést okoz „étvágytalanságotok", a visszavitt ételek sokasága. Például nem értik, miért kerül a moslékba kóstolás nélkül a rántott tonhal, az étkezések után kínált sajt vagy a forralt tej.

A „nem szeretem" ételek sorát szűkíteni kellene. Megkóstolni, előbb csak egy kanállal, egy-egy korttyal, majd kettővel, hárommal. Az ízekhez hamar hozzászokhatsz. S ha elfogadsz még egy-két jótanácsot Dr. Ferenczi Györgytől, a vállalat igazgatójától és Fejér Zsuzsa higiénikustól, akkor édesség helyett joghurthabot, túrókrémet egyél, kóla helyett ivólevet igyál. A főétkezések helyett ne tömd tele magad hamburgerrel. Egyél sok nyers ételt! Kipróbáltuk mi is. Egy váci sportrendezvényre a Junior „rágócsomagját" vittük a gyerekeknek ajándékba. Répát, karalábét és retket. Nagy sikert aratott körükben.

Ebben a korban már szívesen sündörögsz anyu körül a konyhában. A szakácsmesterség nagyon komoly tudomány, de egyszerűbb dolgokkal már te is próbálkozhatsz. Eleinte kérd anyu vagy nagyobb testvéred segítségét. Vezess be újításokat! Megkóstolhatod a brokkolit, a patissont is. Ehetsz az eddig megszokottnál változatosabban. Nem mindegy, mivel „telik a has".

Z. M.

PÁLYAUDVAR RÖV.
FÖLDMŰVES
HALFAJTA
HALFAJTA
NEM RÉGI
TETEJÉRE
BUZDÍTÓ SZÓ
KICSINYÍTŐ
VÉGTAG
HEGYES SZERSZÁM
HALFAJTA
NITROGÉN
EVŐESZKÖZ
ELŐ-ÁZSIAI NÉP
HALFAJTA
RÓMAI 100
KÉSZSÉG KÖZEPE
VISSZA: ÜTKÖZET

Ha megfejted ezt a rejtvényt, akkor a Junior Vendéglátó Vállalat ételkóstolóval egybekötött rendezvényére nyerhetsz meghívást. Négy hal nevét várjuk szerkesztőségünk címére. A borítékra feltétlenül írjátok rá: **JUNIOR**. (Vidéki levelezőinknek útiköltséget nem tudunk téríteni.)

AZ ÉN BARÁTOM
című pályázat értékelése

Áprilisi lapunkban kértünk benneteket, mutassátok be legjobb barátotokat, írjátok meg barátságotok történetét. Felhívásunkra sok érdekes levél érkezett. A pályázat eredménye:

I. Gyovai Csanád, Csongrád
Mokos Viktória, Soltvadkert

II. Horváth Tibor, Nemesváma
Malicsek Hajnalka, Recsk
Almássy Csilla, Novi Sad (Jugoszlávia)

III. Balogh István, Hajdúsámson
Kazinczy Orsolya, Rosztov (Szovjetunió)
Juhász Eszter, Budapest
Gólya Andrea, Kazincbarcika

Dicséretben részesül: Demeter Gabriella, Lövőpetri; Bozsó Péter, Budapest; Horváth István, Kiss Hajnalka, Bokor Zoltán, Nagykarácsony; Dobos Katalin, Eger; Stefanits Orsolya, Szörényi Eszter, Pécs; Patkós Karola, Halásztelek; Horváth Lajos, Pintye Edit, Körösszegapáti; Gál Hajnalka, Gyimei Orsolya, Recsk; Biczók Gergely, Budapest.

A helyezetteket, mint ígértük, bemutatjuk a Kisdobos olvasóinak barátjukkal vagy barátaikkal együtt.

A nyerteseknek gratulálunk!

Barátunk a könyv

Ha végiglapozod a Kisdobost, talán feltűnik neked, hogy ebben a számban sokat írtunk a zenéről. Ez nem véletlen. Októberben van a zenei világnap.

Úgy gondoltam, hogy te, aki még csak most ismerkedsz komolyabban a zenével, talán örülni fogsz egy olyan könyvajánlatnak, amely az őskortól napjainkig mutatja be a zene történetét. Sajnos **Bernard Deyriés- Denys Lemery-Michael Sadler: Rajzos zenetörténet az őskortól napjainkig** című könyvét csak a könyvtárban találhatod meg. Ha hazavitted, akkor sem tudod egyszuszra kiolvasni. Nem is kell, nem is lehet, mert szinte minden oldalon találsz valami fontosat: gregorián ének, trubadúrok dala, a reneszánsz muzsikája, Haydn, Bach, Mozart, Beethoven, Bartók. A könyv készítői felnőttekre, gyerekekre egyaránt gondoltak, amikor ezt a kedves, tréfás bevezetőt írták:

„Nyájas olvasó! Ebben a könyvben az a pompás, hogy töméntelen sok benne a rajz, és nagyon kevés a szöveg. Ha szívügye a zene, sok nagy könyvet olvas még róla. De! Azokban kevés lesz a rajz, és nagyon-nagyon-nagyon sok a szöveg!”

(Zeneműkiadó, 198

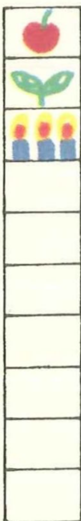

BETÜZGETŐ

Az első osztályosok oldala

Folytasd!

Egy — megérett a meggy,
kettő — csipkebokor vessző,
három — majd haza várom,
négy — bíz oda nem mégy,
öt — leesett a köd,
hat — hasad a pad,
hét — dörög az ég,
nyolc — üres a polc,
kilenc — Kis Ferenc
tíz — tiszta víz,
ha nem tiszta, vidd vissza,
ott a szamár, megissza!

Rajzold le
a mondóka egyik sorát!

PSZT! Hallgatózom.
Azt mondja valaki:
FÜRKÉSZ BALÁZS.
Úgy hallom,
ebben
a névben
bujkál még
néhány szó:
KÉSZ, ÉSZ,
BAL, ALÁ.

Az én nevem CERUFÁNT.
De hiába hallgatom,
csak egy szó bujkál
benne: FÁN.
Ezért ülök fenn a fán.

Hátha a te nevedben is
bujkál egy-két szó!
Írd ide, mit hallasz benne!

Fülelj!

Kincsgyűjtésnek nevezzük azt a játékot, amikor személynevekből kikeressük a bennük bújkáló szavakat. Pl.: Ágota — ág, Dalma — dal, ma, alma, Hegedűs — heg, hegedű, Bálint — bál, ál, int. Mondj ezekkel a szavakkal több mondatot!

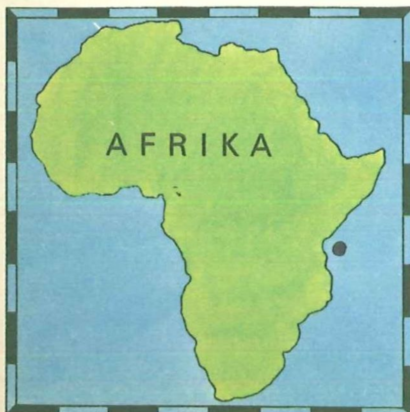
Az olvasás nehéz tudomány! Mégse keseredj el, ha társad előbb tud olvasni, mint te. Légy türelmes! A kitartó munka előbb-utóbb meghozza gyümölcsét.

A szerző felvétele

A Szegfűszeg-szigeteken

Teleki Sámuel száz esztendeje Zanzibár szigetén toborozta több száz fős karavánját. Az Indiai-óceánban fekvő trópusi szigetet — a felfedező útját követve — mi is felkerestük. Zanzibárt gyakran emlegetik Szegfűszeg-szigetnek, mert ez a fűszer olyan mennyiségben terem itt, hogy illata valósággal betölti a levegőt.

Kis hatszemélyes repülőgéppel utaztunk ide, alattunk az óceán korallzátonyai. Maga Zanzibár is jórészt korallmészkőből épült fel. Valamikor itt volt a rabszolgakereskedelem egyik központja. Zanzibárnak hívják a sziget fővárosát is. Régi épületei, szűk sikátorai arab városokra emlékeztetnek. Itt lakott egykor a szultán, palotája ma is áll. Gyönyörűek az egykori gazdag kereskedők házai, bár a trópusi esők sok kárt okoznak bennük. A nagy sziget szomszédságában számos apró korallsziget található. Csónakkal járjuk be őket. A legközelebbi szigetecske teljesen lakatlan. A kemény korallmészkősziklákat hullámok ostromolják, néhol hidakat, oszlopokat faragva belőlük. Vigyáznunk kell, nehogy csónakunk a szirtekhez ütődjön. A korallszigetet buja növényzet borítja, egy díszes gyertyatartóra emlékeztető kutyatejfa magasra emelkedik a zöld lombtengerből. Jöttünkre százával riadnak fel a bozótban megbúvó madarak.

A másik kis szigeten valamikor börtön volt. Ma tiszta vízű öblében európai turisták sütkéreznek a decemberi napsütésben.

A fák között, mintha csak parkban járnánk, apró kék tavacskák, a bokrok közül óriásteknősök bújnak elő. Olyan az egész, mint a mesék világa.

Dr. Juhász Árpád

A lombhullató erdőben

Az októberi erdő minden évben megújuló csodálatos színjátéka a lombhullatás. Ha valahová gyakrabban kijártok, érdemes egy-egy fát vagy csupán a föld felé hajló ágát külön is megfigyelni. Szinte a szemetek előtt, napról napra színesednek a levelek, változnak fokozatosan sárgásra, vörhenyesre vagy éppen barnára, de amíg idáig eljutnak, a színek ezerféle finom árnyalatát csodálhatjátok meg.

Érdemes válogatni a színesnél színesebb levelek között és egy kis alkalmi gyűjteményt készíteni. A bükk levelei többnyire a bükkfa alatt, a tölgyé is a vén faóriás törzse körül gyűjthetők. De vigyázzatok, az erdőben a szél néha megtréfálja a gyanútlan gyűjtögetőt! Az egymagában álló vadcseresznye levelei közül például jó néhányat a szomszédos tölgyek alá csempész, a tölgyleveleket a juhar közé keveri, a fehér törzsű karcsú nyírfák sárgára színeződött leveleit pedig egészen messzire, a kis fenyvesbe sodorja. Ezért a gyűjteménybe szánt őszi leveleket inkább az ágakról szedjétek le! Az egyes fafajok leveleinek alakja, szegélye gyakran jellegzetes és egy ilyen alkalmi gyűjtemény segítségével sokat tanulhattok.

Csíz

Októberben már a végéhez közeledik a madárvonulás. Most éppen a pettyes mellű énekes rigók repülnek dél felé, velük elsősorban erdőszéleken, gazos árokpartok mentén, bokrosokban találkozhattok. Figyeljétek meg a felriadó madár „cip" hangját! Ha csillagfényes októberi estén kiálltok az udvarra, néha ugyanezt a hangot halljátok a magasból is. Az énekes rigók lazán összetartó csapatokban vonulnak, és ezekkel a finom hangokkal tartják a kapcsolatot egymással.

Énekes rigó

Persze megérkeznek októberre az első téli vendégek is. A csízcsapatok főként az égererdőket látogatják, fenyőpintyekkel inkább erdőszéleken, bokrosok közelében, vágásokban találkozhattok. A hónap első felében még hangosan bőgnek a szarvasbikák, de október végére ez a csodálatos erdei orgonakoncert fokozatosan elhallgat. Ha szarvasokat láttok valahol, rajzoljátok le nyomaikat a jegyzetfüzetbe! A csülkök lenyomatai eső után különösen jól látszanak a sáros talajon. Egy-egy jól sikerült nyomrajz mindig kedves emléketek marad az októberi erdőről.

Schmidt Egon

Magyar Nemzeti Múzeum

A múzeum

Talán ötödikes lehettem, amikor elhatároztam: régész leszek. Csodálatos a régészet világa. Az ásatásoknál olyan értékes leletek kerülhetnek elő, amelyek fényt deríthetnek titokzatos dolgokra és a régmúlt történelmére.

Múltak az évek. Már nem régész akartam lenni. Riporter. Hiszen így ott lehetek a szenzációs régészeti felfedezéseknél is és hírül adhatom mindenkinek...

Most itt ülök az írógép előtt, és nektek akarok hírül adni egyet s mást a múzeumok világáról. Nem is tudom, hogy mivel kezdjem. Talán azzal, hogy az első „találkozásnál" untam a múzeumot. Nem értettem, miért kell órákig bámulnom az ütött-kopott köveket, szobrokat. Vagy talán azzal, amikor rájöttem, hogy nem is tudom, mit jelent az a szó, hogy múzeum. Hazaérkezve az Idegen szavak szótárából böngésztem ki a jelentését. Görög szó, „műtárgyak, ritkaságok gyűjtésével, rendszerezésével és kiállításával foglalkozó tudományos jellegű intézmény."

Műcsarnok

De igazán 19 éves koromban értettem és éreztem meg a „dobozba zárt történelem", a múzeum csodáját. Egy nagyon kedves barátom kiállításról kiállításra vitt magával. Egy pár nap múlva már én hívtam őt. Eldugott, felfedezetlen gyűjteményeket kerestem. Emlékszem, a **Semmelweis Orvostörténeti Múzeumban** (Bp. I., Apród u. 1/3.) kerekre nyílt szemekkel álltam azelőtt a mérleg előtt, ami már szinte a leheletemet is mérte, olyan érzékeny volt. Elbűvöltek azok a fotók, amelyek a régebbi korok orvosi gyógyításairól szóltak. Itt hallottam arról, hogy fent a Várban, az **Arany Sas Patikamúzeumban** (Tárnok u. 18.) gyönyörű üvegcséket, tégelyeket és régi gyógyszerek leírásait láthatom, ha érdekel. Tényleg nem csalódtam. Ugyancsak a várban van a **Zenetörténeti Múzeum** (Táncsics u. 18.), ahol régi hangszerek állnak hangtalanul, miközben magnóról halk zene szól: Rácz Aladár játszik cimbalmon.

Következő felfedezésem a **Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Múzeum** volt (Bp. VI., Népköztársaság útja 103.). India és a Távol-Kelet világába csöppentem. Oda, ahol az emberek többsége mélyen vallásos, és a meleg, párás időjárás miatt csak könnyű selyem- és pamutruhákat viselnek. Az utcákon nagyobb tisztelet övezi a szent állatokat — a teheneket —, mint a járműveket. Itt láttam először a jávai Wajang bábfigurákat. Olyan bábelőadásoknál használták őket, ahol a szereplők hangulatát csak az jelölte, hogy milyen színűre festették az arcát. Ez az a múzeum, ahol napokig tudnék nézelődni és új dolgokat felfedezni.

Aztán jött még sok-sok múzeumi élmény: egy idős bácsi néprajzi gyűjteménye, egy-egy kortárs — ma élő — festő, szobrász kiállítása, barátnőm saját „múzeuma". Oldalakat lehetne erről írni. De ezek mind az én élményeim. Szeretném, ha megírnátok a ti múzeumi élményeiteket.

Szabó Bea

Szűcs Sándor

Mátyás király kenyere

Az egyszeri király nagyon megunta már, hogy neki minduntalan paprikás csirkét, pástétomot, tortát, kalácsot és egyéb zsannamannát kell ennie. Kiadta a szigorú parancsot, hogy olyan ebédet tálaljanak fel neki, amilyet még nem evett, de azért jó is legyen. No, gondolta a szakács, most kitesz magáért! Egymás után hordta a király asztalára a jobbnál jobb ételeket: mézes tojás, cukorban forgatott sült malac, krémes hal, tejben sült dióbél. Hiába! A király fanyalgó ábrázattal tolta el maga elől a tálakat. Osztán mikor a megszeppent szakács a tizenharmadik tálat tette elébe, mérgesen felkiáltott:

— Elég volt! Ezeket már mind meguntam! Ha nem hozol olyat, amilyet még nem ettem, leüttetem a fejed!

A szakács bánatba merülve kullogott ki a konyhába. Törte a fejét, vajon mit főzzön, de semmi okosat se tudott kitalálni. Már szinte nyakán érezte a hóhér pallosát. No, ennek fele se tréfa! Hóna alá csapott egy kenyeret, osztán búcsút véve a kapufélfától, világgá ment.

Másnap eljön megint az ebéd ideje. Elhúzzák a delet, a király is leül az asztalfőre, ebéd meg nincs sehol! A király nyomban kiadta a parancsot, hogy a szakácsot vasra verve azonnal vezessék elébe. De hol volt már akkor a szakács! Ki tudta volna azt!

Keresztes Dóra linóleummetszete

Előállt hát a főasztalnokmester.

— Felséges királyom, jelentem alássan, a szakács megszökött.

A király lángba borult mérgében. Hát most már se ebéd, se szakács? Hát utolsó ember ő az országban, hogy délben még nem is eszik?

Azonnal nyergeltetett, lóra egy szakasz katonaság! Ő maga lovagolt az élükre, mérgesen, éhgyomorral. Elnyargaltak a szökevény szakács után. Egyszer csak megpillantották egy nagy tölgyfa hegyében. A király felkiáltott hozzá:

— Gyere le, ebadta, mert lelőlek!

A szakács azonban meg se moccant. Tetette magát, mintha halott volna, osztán csak az ágak tartanák, hogy le nem pottyan.

De a király úgyse lőtte volna le, mert elevenen akarta kézre keríteni. Megparancsolta, hogy vágják ki a fát.

Hozzá is fogtak a katonák, de hát a favágást nem a katonák számára találták ki!

Látta a király, hogy így soha ki nem lesz vágva a fa. Felkapott egy csákányt, megköpte a két tenyerét, osztán teljes erejéből kezdte elvagdosni a fa gyökereit, repkedett a forgács szanaszéjjel.

Nosza, megijedt a szakács, hogy ha így megy, akkor csak az lesz a vége, hogy kidől a fa. Egyszer meg is reccsent alatta az ág. Ettől úgy megijedt, hogy hirtelen összetette a kezét és elkezdett imádkozni. De amint összetette a kezét, megfeledkezett róla, hogy a kenyér a hóna alatt van, kiejtette, osztán leesett az a fa alá. A király elcsodálkozott rajta, hogy hát ez vajon mi lehet. Megkérdezte a katonáktól. Azok mondták neki, hogy micsoda:

— Ez bizony itt kenyér, ami nem királyoknak való, hanem csak a szegény embernek.

A király elővette a bicskáját, szelt belőle egy kis karéjt, megkóstolta. Addig falatozott, míg elfogyasztotta jó felét a kenyérnek. Akkor osztán azt mondja:

— Na, ilyen finom eledelt még nem ettem, amióta kioldoztak a pólyából! Sohase mondtad, te gézengúz — kiáltott fel a remegő szakácsnak —, hogy ilyen jóízű eledelt is tudsz készíteni! Gyere le, te, megkegyelmezek neked, megérdemled, hogy továbbra is a király szakácsa legyél.

E jó szóra megjött a szakács bátorsága. Lemászott a fa hegyéből, és a király elébe járult. Engedelmet kért a szökése miatt, és fogadkozott, hogy olyan finom kenyeret süt a király asztalára, amilyenről még fogalma sincs senkinek.

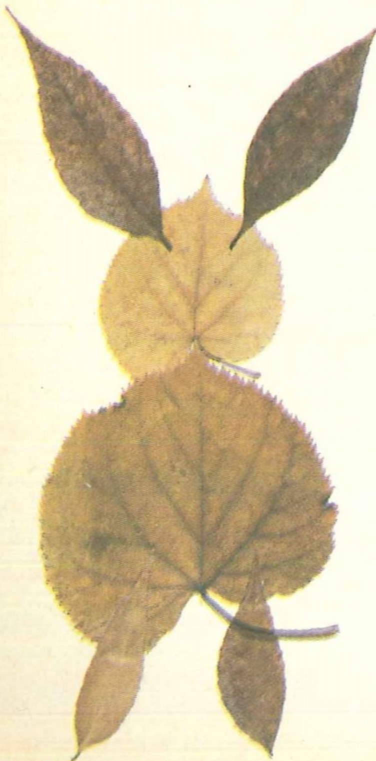
— A legszigorúbban megparancsolom, hogy akármit teszel a mai naptól fogva az asztalomra, el ne hagyd mellőle a kenyeret.

A szakács teljesítette a szigorú parancsot. Minden héten nagy kemence kenyeret sütött a királynak.

Postafiók 100

Barnulnak a falevelek, nem süt olyan erősen a nap, azt veszed észre: korábban alkonyodik, mint nyáron. A sulikezdés is eszedbe juttatja: ősz van. Ez az évszak a nagy kirándulások időszaka is. Az állatok még nem vonultak el téli alvóhelyükre, a körülötted lévő természet csodálatos színekben pompázik. Sárga, piros, barna levelek az erdőben — fehérek, felbélyegzettek az asztalomon: tőletek kaptam az elmúlt hónapokban.

Hegedűs Krisztina ezt írta Gyöngyösről:

„Reggel ½7-kor gyülekeztünk az iskola udvarán. Megérkezett az autóbusz. Első utunk a szerencsi csokoládégyárba vezetett. Képzeljétek el, annyi csokit ettünk, amennyi belénk fért! Kicsit „megtömve" indultunk tovább Monokra, Kossuth Lajos szülőházához és szobrához. Ezután az Aggteleki cseppkőbarlangba mentünk a jósvafői bejáraton át. Csodálatos látvány tárult elénk. A szebbnél szebb csepkövek különböző alakokban és színekben pompáztak. A folyosó boltozatán csipkés szélű, fodros kövek voltak. Ilyen gyönyörűt még nem láttam. Lillafüreden ebédeltünk, majd a Hámori-tóhoz sétáltunk."

A kirándulások mellett sportoljatok is! Amíg lehet, addig a szabadban. **Páldy Szabolcs** Sióagárdról a következő tudósítást küldte:

„A sióagárdi úttörőcsapat focikupát rendezett. A szekszárdi és a városkörnyéki iskolák kisdobos focicsapatai közül a zombai kisdobosok nyerték el a Sió-kupát. A legtöbb gólt Hosnyánszki Zsolt lőtte. Ő lett a gólkirály. A legjobb kapus címet Fehér Péter kapta. Csak három gólt szedett be."

*

E havi lapunkból kimaradt a Cserebere rovat, de ennek oka van. Postabontáskor mindig örülök annak, hogy milyen sok levél érkezik a határainkon túl élő magyar gyerekektől. Ők is olvassák a Kisdobost,

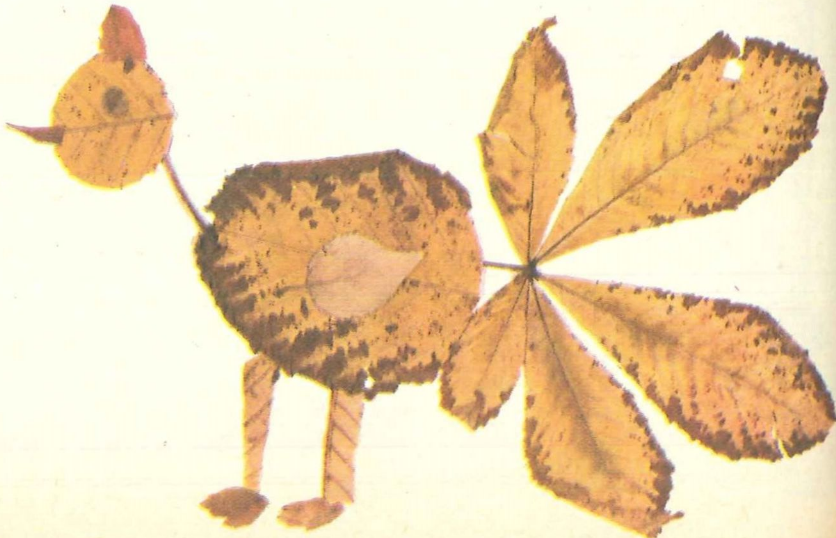

levelezőtársat, cserepartnert keresnek vagy csak az örömeikről, iskolai életükről számolnak be. De vajon ti ismeritek-e az ő lapjukat? Kinek volt a kezében a romániai magyar gyerekek lapja, a **NAPSUGÁR**? És olvasta-e valaki a szlovákiai magyar nyelvű gyereklapot, a **KIS ÉPÍTŐ**-t? Arra gondolok, hogy egy-egy közösség — osztály vagy őrs — akár elő is fizethetne ezekre a lapokra. Aztán közösen elolvashatnátok. Ezt persze beszéljétek meg a szüleitekkel és nevelőtökkel. Egész évre kell befizetni az előfizetési díjat, de ez nem olyan nagy összeg. Például a Napsugár évi előfizetési díja 48 Ft. Ha úgy döntöttetek, hogy előfizettek, akkor rendeljétek meg. Cím: Külföldi Lapelőfizetési Osztály, Budapest, 1900.

*

Szevasztok! Jó kirándulást, szép őszi sétákat kíván:

Dobos Dorka

Barátunk a számítógép

A KISDOBOS egy régebbi számában (1986. szeptember) közöltük az ŐSZFÜRKÉSZEK DALÁ-t. Ezt a dalt választottuk, hogy példát adjunk arra, hogyan írhatunk át egy dallamot számítógépre.

A program 10—70. sorában a dal címét és a szerzők neveit adtuk meg. A COMMODORE 16 és a +4 nem tud ékezetes betűket írni. A 20., 40. és 60. sor tesz ékezeteket a megfelelő helyre. Sajnos ő és ü betűt még így sem tudunk csinálni. A két pont, két vessző helyett a SCHIFT és R gombok együttes lenyomásával kiíródó jelet használjuk. A cím a képernyőre kerül és ott látható, míg a zene szól.

A hangokat a 80—90. sor utasításai szólaltatják meg. Ez a két rövid sor az egész zeneprogram. Ilyen egyszerű!

A hangoknak meg kell adni a magasságát, időtartamát és az utánuk következő szünetet. Ezeket az értékeket a DATA sorokban adtuk meg. A READ utasítás hármasával választja ki őket. A FOR ciklusban a TO utáni szám a hangjegyek száma. Szünetet akkor kell adni, ha a kotta előírja, vagy azonos hangok követik egymást, amelyek szünet nélkül összefolynának. Szeretnénk, ha ti is megpróbálnátok zenés programot írni. Ezért megadjuk a leggyakoribb hangok magasságát jelentő számokat. A hangok hosszát mi így adtuk meg: nyolcad = 10, negyed = 20, fél = 40, pontozott negyed = 30. A zenedarabnak megfelelően kisebb-nagyobb értékeket is vehettek.
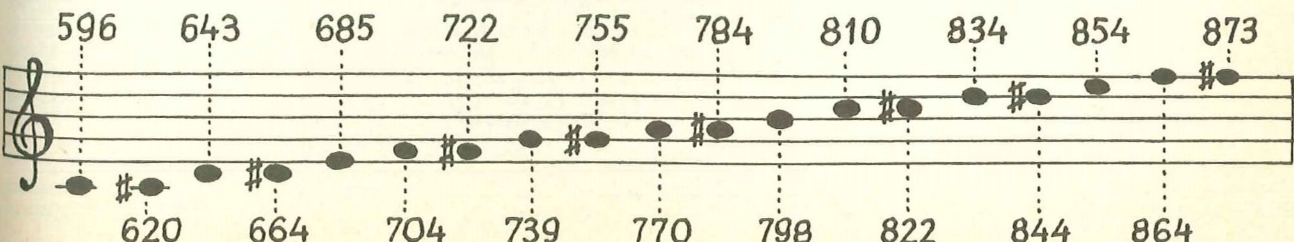
Figyeljétek meg programunkban a szünetek hosszát jelző számokat.

Énekkönyvetek dalait írjátok át számítógépre. Meglátjátok milyen könnyű így az énektanulás!

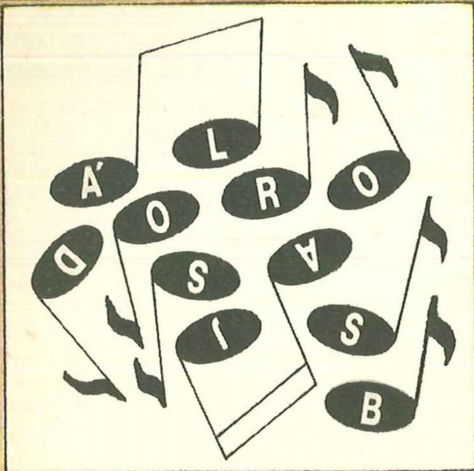
Pethes Endre

Őszfürkészek dala

```
10 GRAPHICØ,1:COLORØ,2,7:COLOR4,6,4
2Ø CHAR,11,6,"          ,"
3Ø CHAR,11,7,"OSZ FURKESZEK DALA"
4Ø CHAR,3,1Ø,",   ,"
5Ø CHAR,1,11,"GYARFAS ENDRE VERSE,"
6Ø CHAR,22,1Ø",       ,       ,"
7Ø CHAR,21,11,"NADAS GABOR ZENEJE"
8Ø VOL7:FORI=1TO55:READA,B,C:SOUND1,A,B
9Ø FORK=1TOC:NEXTK:NEXTI:END
1ØØ DATA77Ø,4Ø,Ø,7Ø4,4Ø,Ø,739,3Ø,Ø
11Ø DATA7Ø4,1Ø,Ø,685,4Ø,Ø,7Ø4,2Ø,22Ø
12Ø DATA7Ø4,2Ø,Ø,685,2Ø,Ø,643,2Ø,Ø
13Ø DATA685,3Ø,Ø,643,1Ø,Ø,62Ø,4Ø,4ØØ
14Ø DATA643,2Ø,22Ø,643,2Ø,Ø,685,2Ø,Ø
15Ø DATA7Ø4,2Ø,Ø,739,2Ø,22Ø,739,2Ø,Ø
16Ø DATA77Ø,2Ø,Ø,784,2Ø,22Ø,77Ø,2Ø,Ø
17Ø DATA739,2Ø,Ø,7Ø4,2Ø,Ø,685,2Ø,Ø
18Ø DATA643,3Ø,33Ø,643,1Ø,11Ø,643,2Ø,8ØØ
19Ø DATA596,4Ø,Ø,643,2Ø,Ø,685,2Ø,Ø
2ØØ DATA7Ø4,2Ø,Ø,739,2Ø,Ø,77Ø,4Ø,4ØØ
21Ø DATA784,2Ø,22Ø,784,2Ø,Ø,77Ø,2Ø,Ø
22Ø DATA739,2Ø,Ø,77Ø,2Ø,Ø,739,2Ø,Ø
23Ø DATA7Ø4,4Ø,6ØØ,685,2Ø,22Ø,685,2Ø,Ø
24Ø DATA722,2Ø,Ø,755,2Ø,Ø,77Ø,2Ø,Ø
25Ø DATA798,2Ø,Ø,81Ø,2Ø,22Ø,81Ø,2Ø,Ø
26Ø DATA798,2Ø,Ø,685,2Ø,Ø,722,2Ø,Ø
27Ø DATA755,2Ø,Ø,77Ø,3Ø,33Ø,77Ø,1Ø,11Ø
28Ø DATA77Ø,2Ø,8ØØ
```

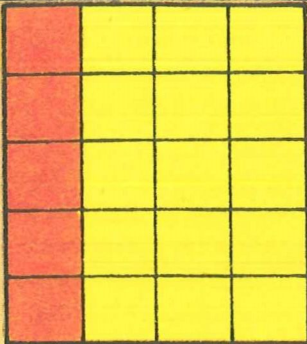

OKTÓBERI FEJTÖRŐ

Hangjegyek

A hangjegyek betűiben egy Kossuth-díjas zeneszerző, karnagy nevét rejtettük el. Ha a betűket helyes sorrendben olvasod össze, megtudod a nevét.

Nevekből zeneszerző

Írd be az alább felsorolt neveket az ábra vízszintes soraiba úgy, hogy az első függőleges oszlopba kerülő betűk a Bánk bán zeneszerzőjének vezetéknevét adják eredményül.

ELEK, ELŐD, KEVE, LILI, RÉKA.

M	B	D	G	I
Ű	O	N	U	E
H	A	A	L	N
R	Z	D	G	T
N	E	A	O	O

Hangszerek

Ha a bal felső sarokból kiindulva az ábra betűit — lóugrásban haladva — helyes sorrendben olvasod össze, négy hangszer nevét kapod eredményül. Melyik ez a négy hangszer?

Betűvirág

Bartók Béla korunk egyik legkiválóbb zeneszerzője, zenetudósa volt. Egyik ismert művének címe az ábrából kiolvasható, ha a szótagokat helyes sorrendbe rakod.

Betűdominó

Rakd helyes sorrendben egymás mellé a dominóköveket úgy, hogy a betűkből egy Kossuth-díjas zeneszerző, zenetudós nevét kapjad.

Á	K	Y
T	Z	N
D	O	L
L	O	Á

A rejtvények megfejtését október 26-ig küldjétek be nyílt levelezőlapon. Címünk: KISDOBOS 1502 Budapest, Postafiók 100.

Májusi rejtvények megfejtése

Keresztrejtvény: MÁR EGY HETE CSAK A MAMÁRA GONDOLOK. **Betűrejtvény:** BÉKE **Szókincs-próba:** Ránc, sánc, konc, küldönc, tánc, lánc, gönc, virgonc, bérenc, fegyenc, kegyenc, különc, kölönc, suhanc, lonc, flanc, Ferenc, románc, lobonc. Narancs, parancs, rikkancs, pancs, kincs, nincs, tincs, gáncs, háncs, tappancs, kilincs, bilincs, bakancs, kullancs, furdancs, roncs, bogáncs.

A májusi fejtörők helyes megfejtéséért 50 Ft-os könyvutalványt nyert:

Blaner Antal, Radák Judit és Máté, Szemere Márta, Budapest; **Abonyi Tamás,** Miskolc; **Bajusz Gergely,** Hatvan; **Berta Róbert,** Békéscsaba; **Béres Krisztina,** Sopron; **Bolla Krisztián,** Tatabánya; **Bubori Zsuzsanna,** Mindszent; **Csuka László,** Celldömölk; **Czifra Hajnalka,** Sátoraljaújhely; **Elek Szilvia,** Kötegyán; **Endre Melinda,** Abaliget; **Endresik Zsusza,** Bánréve; **Endrédi Brigitta,** Siófok; **Farkas Bernadett,** Baja; **Farkas József,** Nyársapát; **Fálman Zoltán,** Magyarlak; **Fehér Gabriella,** Makó; **Flaschner Szilvia,** Székesfehérvár; **Girst Borbála és Péter,** Paks; **Harasztovics Heni,** Sopron; **Havasi Viktória,** Tengelic; **Horváth Anikó,** Kiskunhalas; **Horváth Attila,** Kaposvár; **Horváth Enikő,** Kecskemét; **Ignácz Beatrix,** Szolnok; **Kaszab Magdolna,** Jászárokszállás; **Kiss Katalin,** Bénye; **Kovács Mónika,** Kecskemét; **Leiter Imre,** Balmazújváros; **Lovas Péter,** Gomba; **Magó Piroska,** Kecskemét; **Marosvölgyi László,** Szatymaz; **Máté Zsuzsanna,** Erdőkürt; **Nadobán Zsuzsa,** Makó; **Németh Erika,** Pécs; **Németh Erzsébet,** Felsőszölnök; **Orbán Szilvia és Attila,** Eger;**Pécsi László,** Komló; **Pozsonyi Ágnes,** Balassagyarmat; **Prájczer Zsanett,** Magyarfalva; **Répás Karolina,** Kiskunfélegyháza; **Sági Sándor,** Szerencs; **Schweigert Szilvia,** Paks; **Stokker Sándor,** Rédics; **Szekér György,** Répcelak; **Szűcs Alexandra,** Hercegkút; **Takács Péter,** Szeged; **Varga Attila,** Lánycsók; **Zsigmond Terézia,** Kőszeg.

KRESZ-játék

Ha már a szabadban egyre kevesebb alkalmatok van arra, hogy kerékpározhassatok, folytassátok „elméletben", játékosan a szobában. No, nem valódi kerékpárral, hanem papíron, a magatok által megrajzolt utakon, jelzőtáblákkal. A KIVÁGÓS oldalon ehhez alkalmas figurákat találtok.

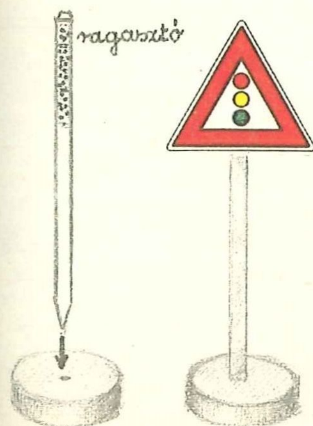
De először ismerkedjetek meg a 15 legfontosabb közúti jelzőtáblával. Kérdezzétek ki egymástól ezek jelentését. Minden jó felelet két pontot ér, aki téved, nem kap pontot.

1. Az elsőbbség megadása kötelező. Tovább csak akkor haladhatsz, ha az áthaladás veszélytelenségéről meggyőződtél.
2. A keresztező úton haladó járművek számára elsőbbséget kell adnod, ha szükséges, meg kell állnod.
3. Sorompó nélküli vasúti átjáró.
4. Szembejövő forgalommal kell számolni.
5. Egyéb veszély.
6. Kerékpárral nem hajthatsz be, de ha tolod, bemehetsz.
7. Az ábrázolt járművekkel csak akkor hajthatsz be, ha itt van az úticélod.
8. Az úton jobbra vagy balra — a tábla mutatja — nem kanyarodhatsz, útkereszteződésnél meg sem fordulhatsz.
9. Az úton nem fordulhatsz meg, de balra kanyarodhatsz.
10. Csak egyenesen vagy amerre a nyíl mutat haladhatsz tovább.
11. Gyalog- és kerékpárút, úgy kell közlekedni, hogy egymást ne akadályozzátok.
12. Gyalog- és kerékpárút vége.
13. Kerékpárút.
14. Kerékpárút vége.
15. Kijelölt gyalogos átkelőhely.

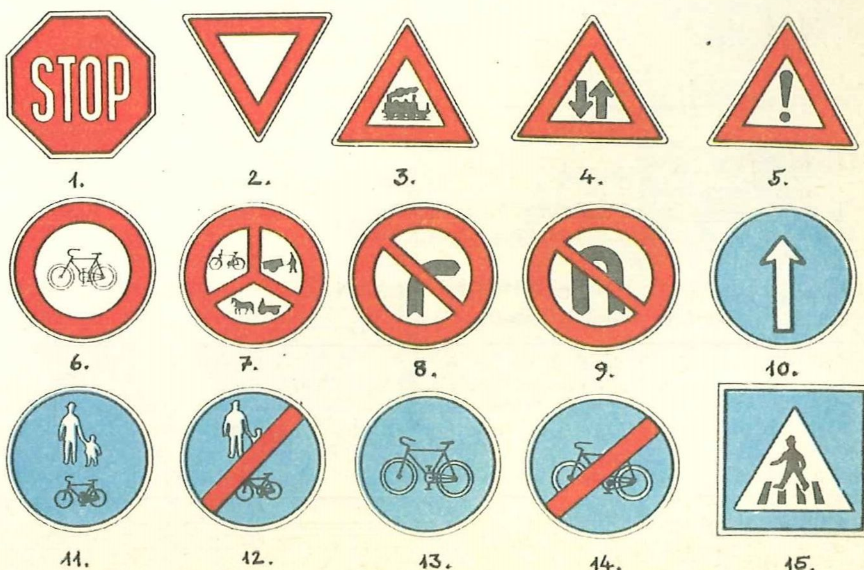
Rajzoljátok le kartonpapírra lakóhelyetek környékét, az utcákat, a kereszteződéseket, a parkot stb. Figyeljétek meg az ottani útjelzőtáblákat. Ezeket készítsétek el az A ábra alapján. Parafadugószeletbe dugott gyufaszálra, szívószálra vagy hurkapálcára ragasszátok fel a KRESZ-táblákat. Állítsátok ezeket az utcatérképen a megfelelő helyekre. A Kivágós elkészített figuráit helyezzétek az útra, és balesetveszély nélkül gyakorolhatjátok a helyes közlekedést.

Jó szórakozást, balesetmentes közlekedést kívánok:

Szabó M. Katalin

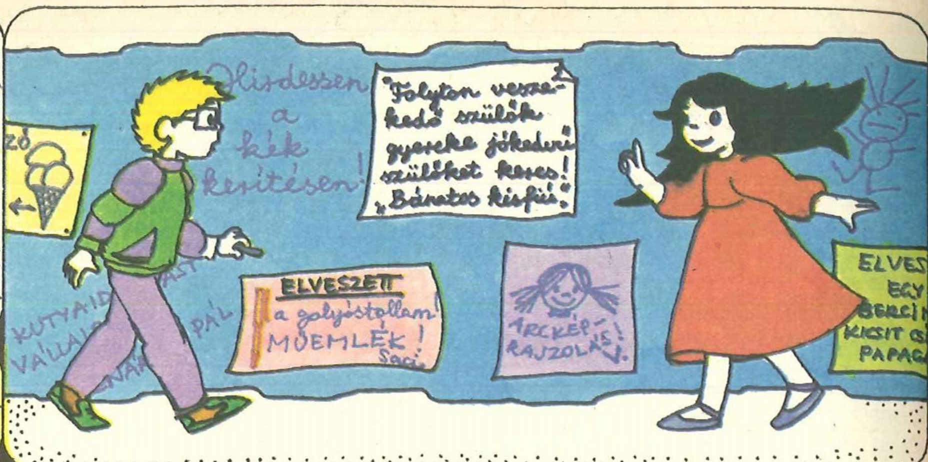

A. ábra

A KÉK KERÍTÉS

Van valahol egy kék kerítés, amelyik szereti, ha rajzolgatnak rá...

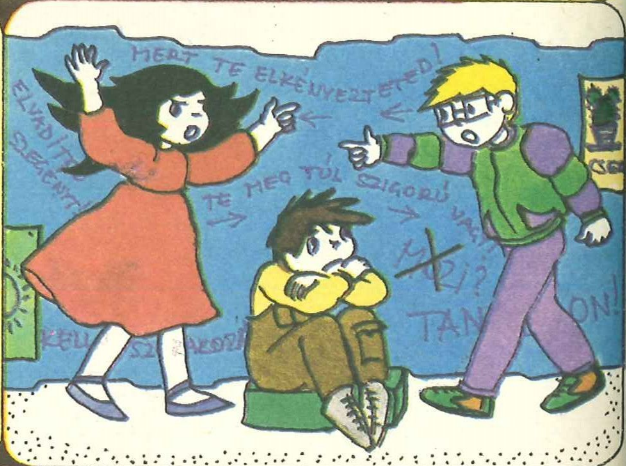
–Nézd, Bence, milyen érdekes hirdetést találtam! – mutatta Réka. –Tudod mit? Fogadjuk örökbe mi ketten! – javasolta Bence.

Délután beállított hozzájuk – Körmi! – Jaj de jó, ti lesztek mától kezdve a szüleim! Csak azt ígérjétek meg, hogy nem fogtok folyton veszekedni!

Másnap Körmi két intőt és három egyest hozott az iskolából. Aztán moziba ment, hogy megvigasztalja magát. Réka összeveszett Bencével.

Körmi elgondolkodott. – Érdekes! Ők is miattam veszekednek. Ha ötösöket hoznék, talán otthon sem lenne annyi baj. Mi lenne, ha kipróbálnám???

Marék Veronika